

בבית המשפט העליון

רע"פ 2171/10

בפני : כבוד השופט ח' מלצר

המבקשים : 1. סקוטר סנטר בע"מ
2. עודד בר

נ ג ד

המשיבה : מדינת ישראל – משרד התחבורה

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל-
אביב שניתנה ביום 21.2.10 ע"י כב' השופטת ח' כוחן ב-
ע"ח 34120-01-10

בשם המבקשים : עו"ד שי גלעד

בשם המשיבה : עו"ד שאול כהן

החלטה

1. בתאריך 15.12.2009 תפסו נציגי המשיבה בשני בתי העסק של המבקשת 1, שהמבקש 2 הוא מנהלה, את הכלים הבאים: קורקינטים חשמליים בעלי הספק של 500 עד 800 ואט, קורקינט המונע במנוע בנזין, אופניים חשמליים בעלי הספק של 350 ואט, ואופניים המונעים במנוע בנזין (להלן: התפוסים). לטענת המשיבה, התפוסים הם בעלי יכולת נסיעה במהירות של 25 עד 60 קמ"ש, האסורים לשימוש, למכירה, לתיקון, או למתן שירות כלשהו ללא רשיון (פעולות שהמבקשים מבצעים בתפוסים, לפי הנטען). המשיבה טוענת עוד כי כלים מן הסוג שנתפס אצל המבקשים היו מעורבים בתאונות דרכים קטלניות, והם יוצרים סיכון לבטחון הציבור.

התפיסה בוצעה מכוח סעיף 30 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957 (להלן: חוק הפיקוח). סעיף זה מאפשר לקיים חיפוש ותפיסה בחצריו של אדם להבטחת ביצועו של חוק הפיקוח, לרבות החזקת התפוס עד שבית משפט, שלו הוגש כתב אישום בגין עבירה שנעברה בקשר עם התפוס, יחליט מה ייעשה בתפוס. המשיבה

אכן הגישה לבית משפט השלום בתל-אביב, בתאריך 13.1.2010, כתב אישום נגד המבקשים, המייחס להם, בין היתר, ביצוע עבירות שונות על הוראות חוק הפיקוח וצווים שהותקנו מכוחו.

2. המבקשים עתרו לבית המשפט השלום בתל אביב-יפו לשחרור התפוסים, וזאת עוד טרם שהוגש כתב האישום. בקשתם נדחתה בהחלטת כב' השופט צ' קפאח, מתאריך 20.1.2010. בהחלטה נקבע כי התפיסה מקיימת את הוראות סעיף 30 לחוק הפיקוח, משקיים "יסוד סביר להניח" שבוצעה בתפוסים עבירה. כן נקבע שאין מקום לשקול חלופת תפיסה מעצם העובדה שהחזקת התפוסים והשימוש בהם אסורים בתכלית.

3. ערר לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו נדחה אף הוא, בהחלטת כב' השופטת ח' כוחן מתאריך 21.2.2010. בהחלטה זו נקבע כי התפוסים עונים על הגדרת "רכב מנועי" שבפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: פקודת התעבורה), אך אינם עומדים בתקנות התעבורה ובדרישות התקינות והבטיחות של משרד התחבורה, כך שלא יותר רישומם במרשם כלי הרכב, השימוש בהם אסור, ויש להרחיקם מן השוק למען שמירה על שלום הציבור ובטחונם.

4. מכאן הבקשה שלפניי, שהוגשה בהתאם להוראת סעיף 38א(ב) לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969 (להלן: הפסד"פ), ובמסגרתה שבים המבקשים ועותרים לשחרור התפוסים, תוך שהם חוזרים, ככלל, על טענותיהם בבית המשפט המחוזי. בד בבד עם הבקשה הגישו המבקשים "בקשה מיוחדת להמתין עם ההחלטה עד הגשת עתירה לבג"ץ". עניינה של אותה עתירה, כך נטען, צפוי להיות "העובדה שכל כולו של התחום הזה (סקוטרים חשמליים, אופניים חשמליים, וכו') אינו מוסדר באיזו מידה סבירה". כן הובהר כי "חשיבותה הממלכתית ... של הסוגיה שהיא גם הסוגיה העומדת ביסוד הבר"ע הנוכחית ... תתבטא במידה הממצה, המקיפה, אך ורק במסגרת העתירה הנ"ל שתוגש בהקדם".

ברם לאחר שניתנה למבקשים שהות להגשת עתירה כאמור, הם הודיעו כי החליטו שלא להגישה (תוך שהם תולים זאת בכך שהמשיבה הזמינה בינתיים בעלי רכבים חשמליים דו-גלגליים ותלת-גלגליים לערוך ניסוי לצורך בחינת מעמדם החוקי של רכבים אלה).

הגיעה איפוא עת הכרעה בבקשה שבפניי.

5. דין הבקשה – להידחות, מן הטעמים המפורטים להלן.

6. כפי שמציינת המשיבה, קיימות תהיות פרוצדורליות באשר לעצם האפשרות להגשת הבקשה, לנוכח העובדה שהתפיסה בוצעה בהתאם לחוק הפיקוח, ולא בהתאם לפסד"פ, כך שלכאורה אין תחולה להוראת סעיף 38א לפסד"פ, המתירה לבקש רשות לערור על החלטת בית המשפט המחוזי. עם זאת, המשיבה איננה עומדת על מיצוין של תהיות אלה ומוכנה להניח כי הבקשה הוגשה כדין.

7. אם אכן נניח שהבקשה הוגשה כדין, הרי שמטרתה היא לקבל רשות לקיים דיון בסוגיה המשפטית של שחרור התפוסים – בערכאה שלישית. כידוע, רשות שכזו ניתנת רק במקרים חריגים, שלא נראה כי המקרה דנן נמנה עמהם (השוו: בש"פ 2271/02 אבו ריש נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 18.3.2002); בש"פ 4971/08 וייסמן נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 28.10.2008)). המבקשים ערים למשוכה הגבוהה שבדרכם וטוענים לקיומן של שתי שאלות משפטיות שחשיבותן "חורגת מן העניין שיש לצדדים הישירים בבקשה זו", לשיטתם. שאלה אחת היא "שאלת בטלותו של סעיף 30 לחוק [הפיקוח] אל מול הוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ואל מול הפרק השלישי ב[פסד"פ]". שאלה שניה – וקשורה בזו הראשונה – היא הבעייתיות שהמבקשים מאתרים ב"עליונותו" של חוק הפיקוח (נוכח הוראת סעיף 46 לו) על חוקים אחרים, עליונות העלולה לגרום לשיטתם לפגיעה בלתי מידתית בנאשמים בהתאם לחוק הפיקוח.

לסברתי לא רק שטענות המבקשים בשני עניינים אלה הן מוקשות, ושיש קשיים בניסיון המבקשים לתקיפה עקיפה של הוראות חוק הפיקוח, אלא שטענות אלה לא הועלו כלל, ככאלה, בגדרי הבקשה המקורית לשחרור תפוסים, שהוגשה לבית משפט השלום (נספח ב' לבקשה שבפניי). הנה כי כן ודאי שאין להתיר התקפה עקיפה מעין זו, שלבשה את צורתה הנוכחית רק בשלב הערעור.

באשר ליתר טענות המבקשים, הרי שמשבחנו בית משפט השלום ובית המשפט המחוזי הנכבדים בהחלטותיהם, המנומקות כראוי, את טענות המבקשים, ודחו אותן – אין הצדקה ליתן למבקשים את האפשרות להביא טענותיהם בפני ערכאה שלישית במספר.

בהקשר זה ראוי להזכיר עוד את טענת המבקשים שאותה עתירה, שהם תכננו להגיש, רק היא זו שיכולה – לשיטתם – לאפשר את בירור הסוגיה החוקתית שבבסיס הבקשה שבפניי "במידה הממצה, המקיפה". מטעם זה אף ביקשו המבקשים לדחות את

ההכרעה בבקשה זו עד לאחר הגשת העתירה, ונעניתי לבקשה זו. החלטת המבקשים שלא להגיש לבסוף את העתירה האמורה יש בה איפוא, בנסיבות הענין, טעם נוסף שלא להיעתר לבקשה למתן רשות לערור. מובן מאליו כי אינני מחווה כל דעה באשר לעתירה שכזו, לו היתה מוגשת.

8. למעלה מן הצורך אוסיף כי דין הבקשה ממילא היה להידחות אף לגופה, ואבהיר הדברים בתמציתיות מיד בסמוך.

9. סעיף 30 לחוק הפיקוח (שהוא – ולא הפסד"פ – החוק שמכוחו נתפסו התפוסים) קובע כי מי שהוסמך על-ידי השר האחראי בהתאם לחוק, רשאי "לתפוס דבר שיש לו יסוד סביר להניח שנעברה בו עבירה לפי חוק זה", וככל שהוגש כתב אישום "על עבירה שנעברה ביחס לאותו דבר" – יחליט בית המשפט הדן בתביעה מה ייעשה בתפוס. צווי פיקוח שונים, שהותקנו מכוח חוק הפיקוח, אוטורים על ייבוא רכב, ייצור רכב במפעל, ייצור וסחר ב"מוצרי תעבורה" (שהם כמעט כל חפץ "היכול לשמש לתיקונו או להחזקתו של רכב"), ועל קיום מפעל שבו נעשית מלאכה ברכב, או ברכב מנועי – ללא רישיון מתאים (ראו: סעיף 2 לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (ייבוא רכב ומתן שירותים לרכב), התשל"ט-1978; סעיפים 2 ו-9 לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (ייצור רכב והרכבתו), התשכ"ז-1967; סעיפים 2 ו-13 לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (ייצור מוצרי תעבורה והסחר בהם), התשמ"ג-1982; סעיף 2 לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (מוסכים ומפעלים לכלי רכב), התשל"ל-1970). נוסף, כי בהתאם להגדרת "רכב" בפקודת התעבורה – שאליה מפנים רוב הצווים האמורים – הרי שהתפוסים נחזים כולם כמהווים "רכב" (המוגדר, אמנם באופן מעגלי מעט, כ: "רכב הנע בכוח מיכני ... וכן מכונה או מיתקן הנעים ... כאמור ... ולמעט רכב ששר התעבורה פטר אותו בצו מהוראות פקודה זו ..."). יצויין כי צו התעבורה (פטור קורקינט חשמלי מהוראות הפקודה), התשס"ד-2004 פוטר מהוראות פקודת התעבורה רק קורקינט חשמלי, שהספקו אינו עולה על 100 וואט, משקלו העצמי אינו עולה על 12 ק"ג ומהירות נסיעתו אינה עולה על 12 קילומטר לשעה – מגבלות שהקורקינטים התפוסים, אינם עומדים בהן).

התפוסים נראים לכאורה אף כעונים על הגדרת "רכב מנועי" בפקודת התעבורה ("רכב המונע בכוח מיכני מכל צורה שהיא..."). יצויין כי פרשנות המונחים "רכב" ו"רכב מנועי" בפקודת התעבורה היא לעתים שונה מפרשנות מונחים אלה בחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן: חוק הפיצויים), שתכליתו שונה (ראו: ע"א 2606/06 שפורן נ' תורג'מן (לא פורסם, 11.5.2010), הקובע כי קורקינט עם

מנוע בנזין איננו "רכב מנועי" לצורך חוק הפיצויים, חרף ההנחה כי הוא מהווה "רכב מנועי" לצורך פקודת התעבורה).

המבקש 2 מסר בחקירתו אצל המשיבה כי המבקשים מייצרים את הכלים שנתפסו ומבצעים בהם, בין היתר, תיקונים. על פני הדברים אין חולק כי למבקשים לא ניתן רישיון לביצוע פעולות כאמור, כנדרש בצווים שהותקנו מכוח חוק הפיקוח, וכי לעת הזאת אין חולק כי לא יכול כלל להינתן רישיון שכזה. ראוי לציין כי השימוש בתפוסים – גם אם לא על-ידי המבקשים עצמם אלא על-ידי לקוחותיהם – אף הוא מחייב רישיון רכב ורישיון נהיגה (סעיפים 2 ו-10 לפקודת התעבורה), ואין חולק כי לעת הזו אין אפשרות לקבל רישיונות כאמור לתפוסים.

10. בנסיבות הנ"ל, הרי שמקובלת עלי מסקנת בתי המשפט השלום והמחוזי הנכבדים כי תפיסת התפוסים (הדורשת "יסוד סביר להניח" כי בוצעה בהם עבירה) נעשתה לכאורה כדין. משהוגש כתב אישום נגד המבקשים בקשר עם התפוסים, הרי שסבירה גם ההחלטה להתיר את המשך החזקת התפוסים, עד שיחליט בית המשפט מה ייעשה בהם, כאמור בסעיף 30(ב) לחוק הפיקוח (השוו: בש"פ 6686/99 עובדיה נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2) 464 (2000)). זאת, בפרט משנראה כי אין כל תוחלת בהשבת התפוסים לידי המבקשים בלתי אם לצורך ביצוע פעולות שהדין איננו מתירן, לרבות מכירתם ומסירתם לאחרים, באופן שאלו יוכלו לעשות בתפוסים שימוש שהוא אסור כיום. אין אף מקום לשקול "חלופת תפיסה" דוגמת השבת התפוסים כשהם מופרדים ממנועיהם, כהצעת המבקשים, כאשר המדובר במבקשים שעיסוקם הוא ייצור ותיקון כלים מסוגם של התפוסים. יצוין כי למסקנה דומה הייתי מגיע גם בבחינת הסוגיה בהתאם להוראות הפסד"פ, שהמבקשים עתרו לבחינת התפיסה גם לאורה.

נוכח האמור, הרי שבית המשפט, הדן בהליכים הפליליים נגד המבקשים, הוא זה שיחליט בבוא היום מה ייעשה בתפוסים, בהתאם לסמכותו בסעיף 30(ב) לחוק הפיקוח (וראו גם: סעיף 36 לפסד"פ).

11. בשולי הדברים ראיתי להידרש לשתי טענות של המבקשים, שאין בהן כדי להשליך על תוצאת ההחלטה.

טענה אחת של המבקשים היא, כי משרד התחבורה בוחן בימים אלה אפשרות להתיר ולהסדיר את השימוש בקורקינטים שונים (לרבות חלק מן הכלים התפוסים), מעבר לאלו שהופטרו מהוראות פקודת התעבורה בגדרו של צו התעבורה (פטור קורקינט

חשמלי מהוראות הפקודה), התשס"ד-2004. לשיטת המבקשים עצם כוונת ההסדרה מלמדת על כך שיש מצב של "לקונה חוקית", שדי בה כדי להצדיק את קבלת הבקשה. ברם ספק אם ניתן לראות במהלך זה של משרד התחבורה משום הכרה חוקית בכך שעד כה יכול היה כל העוסק בתחום (לרבות המבקשים) לעשות הישר בעיניו; סביר יותר לראות את המהלך ככזה שאם יקרום עור וגידים, כל פועלו יהיה לכאורה בשינוי המצב החוקי, שבגדרו ייצור התפוסים, מכירתם, תיקונם והשימוש בהם – היו אסורים עד כה. זאת ועוד – לא מן הנמנע כי בית המשפט, הדן בכתב האישום שהוגש נגד המבקשים, יידרש לסוגיה זו אם יחול שינוי במצב הנורמטיבי, והוא יוכל להכריע בה, כמיטב הבנתו, במסגרת טיעונים, ככל שיעלו, לתחולה אפשרית של סעיפים 4-6 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

טענה שניה של המבקשים היא, כי בעוד שמשרד התחבורה מכריז על מבצעים לתפיסת קורקינטים ואופניים ממונעים ובלתי מורשים, הרי שמחסני ערובה המשמשים כמחסן מורשה עבור הנהלת בתי המשפט ולשכות ההוצאה לפועל מוכרים אותם קורקינטים ואופניים לכל המרבה במחיר (כאשר המבקש 2 אף רכש כלים אחדים מסוג זה). עמדת רשויות ההוצאה לפועל, לטענת המבקשים, הנסמכת בתורה על דיווח עיתונאי בנושא, היא כי אין זה מעניינן האם המוצרים הנמכרים הם חוקיים אם לאו.

תשובת המשיבה כאן לטענה זו של המבקשים לא הניחה את הדעת, בלשון המעטה. הנה כי כן ראוי כי משרד התחבורה, בעצה אחת עם משרד המשפטים, יודאו שלא ייווצר מצב לא ראוי, שיד אחת מוכרת לציבור בישראל את שהיד השניה תופסת, ואם זהו המצב – ישימו לו סוף לאלתר. עם זאת, מובן שאף אם טענת המבקשים בנושא זה מבוססת, במלואה או בחלקה, אין בכך כדי להעניק להם פטור מתפיסת כלי רכב שנעשתה, על פני הדברים, כדין.

12. נוכח כל האמור לעיל – הבקשה נדחת.

ניתנה היום, כ"ח אלול התש"ע (7.9.2010).

ש ו פ ט